

ספר

מסילת ישרים

על דרך הסוד

על דרך הסוד

שנמסר מפי מורינו רה"י הרה"ג ר' אברהם יעקב פריצקי שליט"א



שיעור שלישי

יוצא לאור לרפואת שני בת רינה

קונטרס זה יוצא לאור על ידי מכון "דעה את ה'" להוצאת ספרים ומאמרים על דרך "חכמת האמת", שעל ידי "ישיבת השער לה" ללימוד הנגלה והנסתר.

בכל עניני קונטרס זה ושאר ספרי המחבר,

ניתן לפנות לטל' 0527126035



מאמר שלישי

חובת האדם

☆

וּתְרָאָה אִם תִּתְבּוֹנֵן בְּהוֹה בְּרַב הָעוֹלָם, כִּי רַב אַנְשֵׁי
הַשָּׂכַל הַמְהִיר וְהַפְקָחִים הַחֲרִיפִים יִשְׁימוּ רַב הַתְּבוּנָה
וְהַסְתַּכְלוּתָם בְּדַקּוֹת הַחֲכָמוֹת וְעֵמֶק הָעֵיּוֹנִים, אִישׁ אִישׁ
כְּפִי נְטִיַת שְׂכָלוֹ וְחֲשָׁקוֹ הַטְּבָעִי. כִּי יֵשׁ שְׂיִטְרָחוּ מְאֹד
בְּמַחְקֵר הַבְּרִיאָה וְהַטְּבָע, וְאַחֲרֵים יִתְּנוּ כָּל עֵיּוֹנָם לַתְּכוּנָה
וְלַהֲנַדְסָה, וְאַחֲרֵים לְמִלְאָכוֹת, וְאַחֲרֵים יִכְנָסוּ יוֹתֵר אֶל
הַקְּדָשׁ, דְּהֵינּוּ לַמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, מֵהֶם בְּפִלְפוּלֵי
הַהֲלָכוֹת, מֵהֶם בְּמַדְרָשִׁים, מֵהֶם בְּפִסְקֵי הַדִּינִים. אַךְ מְעַטִּים
יְהִיוּ מִן הַמִּין הַזֶּה, אֲשֶׁר יִקְבְּעוּ עֵיּוֹן וְלַמּוֹד עַל עֵינָיו
שְׁלֵמוֹת הָעֵבוּדָה, עַל הָאֲהָבָה, עַל הִירָאָה, עַל הַדְּבָקוֹת
וְעַל כָּל שְׂאֵר חֻלְקֵי הַחֲסִידוֹת:

...

הֵיטָבֵן שְׂיִיגַע וַיַּעֲמֵל שְׂכָלְנוּ בְּחֻקֵּי אֲשֶׁר לֹא נִתְחַיְבֵנוּ
בָּם, בְּפִלְפוּלִים אֲשֶׁר לֹא יֵצֵא לָנוּ שׁוֹם פְּרִי מֵהֶם, וְדִינִים
אֲשֶׁר אֵינָם שְׂיָכִים לָנוּ, וַיְמָה שְׂחִיבִים אָנוּ לְבוֹרְאָנוּ חוּבָה
רְבָה, נַעֲזְבֵהוּ לַהֲרַגֵּל וְנִנְיַחְהוּ לְמִצּוֹת אַנְשִׁים מְלַמְּדָה?

התביעה

הנה, הכתוב בדברי רבינו כאן, הוא תביעה גדולה המופנית ישירות גם אל כל ההולכים בדרך של "ואחרים יבנסו יותר אל הקדש, דהיננו למוד התורה הקדושה, מהם בפלפולי ההלכות, מהם במדרשים, מהם בפסקי הדינים".

תביעה זו, היא על שאינם לומדים את חכמת האמת שכל עניינה הוא ה"עיון ולמוד על עניני שלמות העבודה, על האהבה, על היראה, על הדבקות ועל כל שאר חלקי החסידות".

על כך ממשיך רבינו להלן ותובע "היתכן שייגע ויעמל שכלנו בחקירות אשר לא נתחייבנו בס, בפלפולים אשר לא יצא לנו שום פרי מהם ודינים אשר אינם שייכים לנו", ומאידך – "ומה שחייבים אנו לבוראנו חובה רבה" – שהיא "האהבה, היראה, הדבקות וכל שאר חלקי החסידות" שהבנתם וקיומם הוא בדווקא על בסיס חכמת האמת, נעזיבהו להרגל ונניחחו למצות אנשים מלמדה?



המציאות

ותראה אם תתבונן בהנה ברב העולם,

הרמח"ל קורא, ואומר דברים פשוטים. התבונן במבט רחב ענייני ומציאותי על המציאות שישנה בכלל בני האדם – בני ברית ושאינם בני ברית.

כי רב אנשי השכל הפהיר והפקחים החריפים

מה עושים האנשים החכמים בעולם?

ישימו רב התבוננם והסתכלותם בדקות החכמות ועמק העיונים.

– מתעסקים בענייני חכמה.

אִישׁ אִישׁ כְּפִי נְטִית שְׁכָלוֹ וְחִשְׁקוֹ הַטְּבְּעִי.

– כל אחד נוטה אל הנקרא אצלנו לפי "שורש נשמתו".

מכאן לפרטים:

כִּי יֵשׁ שְׂיִטְרָחוּ מְאֹד בְּמַחְקֵר הַבְּרִיאָה וְהַטְּבְּעִי,

– חוקרים ומדענים.

וְאַחֲרֵים יִתְּנוּ כָּל עֵיוֹנָם לְתִכּוּנָה וְלְהַנְדָּסָה,

– מתכנתים ומהנדסים.

וְאַחֲרֵים לְמְלָאכּוֹת,

– פועלים.

וְאַחֲרֵים יִכְנָסוּ יוֹתֵר אֶל הַקְּדָשׁ, דְּהֵינּוּ לַמּוֹד הַתּוֹרָה

הַקְּדוּשָׁה,

בדבריו אלו ממשִׁיךְ רבינו ואומר, שיש להתבונן על החכמים שבעולם שהם "תלמידי חכמים". אין רבינו חורג ואומר "אבל תלמידי החכמים כך וכך", אלא באופן כללי כלפי הנידון המדובר – מה עושים החכמים שבעולם, הוא משווה אותם לחוקרים ולמדענים למתכנתים ולמהנדסים ולפועלים ורק אומר עליהם "ואחרים יכנסו יותר אל הקודש".

אף בהם ישנה חלוקה:

מֵהֶם בְּפִלְפוּלֵי הַהֲלָכוֹת,

מבחינה מציאותית, הם הלומדים כצורת הלימוד הנוהגת בישיבות יוצאי קהילות ליטא וענפיהן.

מִהֶם בְּמִדְרָשִׁים,

הלומדים כצורת הלימוד הנוהגת בקהילות החסידיות.

מִהֶם בְּפֶסְקֵי הַדִּינִים.

הלומדים כצורת הלימוד הנוהגת בישיבות יוצאי עדות המזרח.

משמעות הדבר היא, שמדובר כאן אלינו ממש בכל גוונים, בלא כל אפשרות להפנות את הדברים אל כל אדם אחר.

ומה הוא אומר לנו –

אַךְ מֵעַטִּים יְהִי מִן הַמִּין הַזֶּה, אֲשֶׁר יִקְבְּעוּ עֵינָיו וְלִמּוּד
עַל עֵינָיו שְׁלֵמוֹת הָעֲבוּדָה,

משום מה, איננו קובעים "עיון" ו"לימוד" מהי "שלמות העבודה", מהי "חצי עבודה", וכמה ממנה אנו עושים. באמת, כלל אין לנו מושג מהו "מושג" זה – להיות "שלם בעבודה" – היכן הוא החצי, והיכן היא השלמות.

עַל הָאֲהָבָה,

הנה, יש מצווה דאורייתא הנאמרת על ידינו לפחות פעמיים בכל יום והיא "ואהבת את ה' א", שפירושה הוא לאהוב את ה' כפשוטו ממש. מצווה זו היא מיסודות התורה, עד שמשום כך היא מובאת ברמב"ם בהלכות יסודי התורה.

האם הקדשנו אי פעם "עיון" ו"לימוד" על מצווה זו?

עַל הִירָאָה, עַל הַדְּבָקוֹת וְעַל כָּל שְׂאָר חֻלְמֵי הַחֲסִידוֹת:

גם מצוות אלו הם מ"יסודי התורה!"

על אלו אומר רבינו – גם אלינו "הנכנסים יותר אל הקודש" דהיינו לימוד התורה הקדושה, בפלפולי ההלכות, במדרשים ובפסקי הדינים, שכפי שהתבאר הם לומדי הישיבות הליטאיות החסידיות ושל בני עדות המזרח!

הִתְכַּן שְׂיִגַע וַיַּעַמַל שְׁכָלְנוּ בְּחִקְרוֹת אֲשֶׁר לֹא נִתְחַבְּנוּ
בָּם, בְּפִלְפּוּלִים אֲשֶׁר לֹא יֵצֵא לָנוּ שׁוֹם פְּרִי מֵהֶם, וְדִינִים
אֲשֶׁר אֵינָם שְׂיָכִים לָנוּ, וַיְמַה שְׁחִיבִים אָנוּ לְבוֹרְאָנוּ חוֹבָה
רְבָה, נַעֲזְבֶהוּ לְהַרְגֵל וְנִנְיַחְהוּ לְמַצּוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה?



מבנה מעשי אנשי השכל המהיר

ביתר ביאור:

כשנתבונן נראה, שמעשי האנשים החכמים – "אנשי השכל המהיר והפקחים החריפים" נחלקים בדברי רבינו לשלש קבוצות, שכל אחת מהן בת שלשה פרטים:

קבוצה א' – העוסקים בענייני העולם:

כִּי יֵשׁ שְׂיִטְרָחוּ מְאֹד א. בְּמַחְקֵי הַבְּרִיאָה וְהַטָּבַע, ב. וְאַחֲרֵים יִתְנוּ כָּל עֵינָם לְתַכּוּנָה וְלְהַנְדָּסָה, ג. וְאַחֲרֵים לְמַלְאכּוֹת.

קבוצה ב' – הנכנסים יותר אל הקודש:

וְאַחֲרֵים יִבְנֶסוּ יוֹתֵר אֶל הַקֹּדֶשׁ, דְּהֵינּוּ לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, א. מֵהֶם בְּפִלְפּוּלֵי הַהֲלָכוֹת, ב. מֵהֶם בְּמִדְרָשִׁים, ג. מֵהֶם בְּפִסְקֵי הַדִּינִים.

קבוצה ג' – הקובעים עיון ולימוד על ענייני שלמות העבודה:

אֲךָ מַעֲטִים יִהְיוּ מִן הַמִּין הַזֶּה, אֲשֶׁר יִקְבְּעוּ עֵינָם וְלְמוֹד עַל עֲנִינֵי שְׁלֵמוֹת הָעֲבוּדָה, א. עַל הָאֲהָבָה, ב. עַל הַיִּרְאָה, ג. עַל הַדְּבָקוֹת וְעַל כָּל שְׂאָר חֻלְקֵי הַחֲסִידוּת.

משמעות הדבר – שיש בכך שלש קבוצות שכל אחת בת שלשה פרטים היא, שאין מעשי החכמים "מפוזרים" בלא כל תכנית, אלא ישנו "מבנה" מסודר של מעשי האדם כפי תכונותיהם.

משמעות "מבנה" זה של כלל מעשי החכמים תהיה, שאם חכמים אנו יהיה לנו למצוא את עצמנו במיקום מסויים מתוך כלל "מבנה" זה, בכדי שנדע היכן נמצאים אנו, והאם יש לנו להיכן להתקדם.



מבנה הבריאה

כשנתבונן נראה, ש"מבנה" זה של כלל עסקי בני האדם הבנוי ב"מבנה" שלש שלש פעמים שלש, בנוי ב"מבנה" כלל העולם.

הנה, למדונו רבותינו, ש"בעשרה מאמרות נברא העולם". משמעות הדבר היא, שתשתית העולם וכהמשך לכך כל המונהג על בסיס מאמרות אלו, מושתתים על בסיס אותם עשרה מאמרות. אין דבר בבריאה כולה, שאינו מושתת עליהן.

עוד למדונו רבותינו, ש"מבנה" זה של כלל העולם בנוי ממבנה של שלש כפול שלש, ועוד אחד עליהם. מבנה זה הוא הוא מבנה עשרת הספירות, כשהקומה העליונה היא חכמה בינה ודעת, האמצעית חסד גבורה ותפארת, והתחתונה נצח הוד ויסוד. עליהן נוספת ספירת הכתר (ואין כאן המקום להיכנס לפרטי הדברים).

שלושת קומות אלו, הם שלשת שלבי הבריאה – אלפים תהו אלפים תורה ואלפים משיח:

השלב הראשון – אלפים תהו, מושתת על הקומה התחתונה שעניינה הוא בסיס קיום העולם, המורכבת מהספירות נצח הוד ויסוד.

השלב השני – אלפים תורה, מושתת על הקומה האמצעית שעניינה הוא קידום קדושת העולם, המורכבת מהספירות חסד גבורה ותפארת.

השלב השלישי – אלפים משיח, מושתת על הקומה העליונה שעניינה הוא הבאת העולם לתכליתו, המורכבת מהספירות חכמה בינה ודעת.

והנה, כפי הנזכר, כל "קומה" מורכבת משלשה חלקים. "מבנה" שלשת החלקים שבכל קומה, הוא באופן שהראשון מתוך אותם שלשה הוא עיקר הדבר – כספירת החכמה שהיא עיקר הדבר, השני פיתוחה כספירת הבינה המפתחת את החכמה, והשלישי יישומה בפועל – דעת.

על בסיס זה, כך גם טבע "אנשי השכל המהיר והפקחים החריפים" נחלק לשלשה חלקים בכל קומה משלשת הקומות. יש שעניינם בעיקר הדבר – חכמה, יש בפיתוחו לפרטיו – בינה, ויש ביישומו בפועל – דעת.



מבנה החכמים

כך הוא סדר הדברים:

החכמים העוסקים בענייני הקומה התחתונה המושתתת על בריאת העולם, בה התחילו אלפיים התהו:

כי יש שיטרחו מאד א. במחקר הבריאה והטבע – עיקר בסיס הבריאה – חכמה. ב. ואחרים יתנו כל עינם לתכונה ולהנדסה – תכנות והנדסה של הדברים שכבר ישנם – בינה. ג. ואחרים למלאכות – יישום הדברים בפועל – דעת.

החכמים העוסקים בענייני הקומה האמצעית המושתתת על מתן תורה, בה התחילו אלפיים התורה:

ואחרים ינסו יותר אל הקדש, דהינו למוד התורה הקדושה, א. מהם בפלפולי ההלכות – הבנת עיקר כל הלכה – חכמה. ב. מהם במדרשים – הרחבת הדברים שכבר ישנם – בינה, ג. מהם בפסקי הדינים – יישום הדברים בפועל – דעת.

מעתה, יש לנו להתבונן, מי הוא אשר שם לבו אל הקומה העליונה –
ה"אלפיים משיח" בשלשת חלקיה.

בכדי "ללמוד" את קומה זו, יש להבין מהו עניין המשיח. מה הוא יוסיף
לנו?

עניין המשיח הוא, שהוא יביא לגילוי גדול מאד של כבוד בוראנו! בכך
תתחזק מאד אהבתנו וראתנו ודבקותינו בו יתברך!

אם כן, מי הוא אשר שם לבו אל הקומה העליונה – האלפיים משיח?
על כך אומר רבינו:

אִךְ מַעֲטִים יִהְיוּ מִן הַמִּין הַזֶּה, אֲשֶׁר יִקְבְּעוּ עֵינָיו וְלַמּוֹד עַל עֲנִינֵי שְׁלָמוֹת
הָעֲבוֹדָה, א. עַל הָאֱהָבָה – עֵיקַר הַקֶּשֶׁר בֵּין הַקַּב"ה וּבֵינֵינוּ – חֲכָמָה. ב.
עַל הַיְרָאָה – ה"הִיקף" הַבֵּא כְּתוּצָאָה מִקְרַבְתָּנוּ אֵלָיו יִתְבַרֵךְ – בִּינָה. ג.
עַל הַדְּבָקוֹת – עֵצֶם מְצִיאוֹת הַקֶּשֶׁר בְּפוּעַל – דַּעַת, וְכַהֲמֹשׁ לְכַךְ וְעַל
כָּל שְׂאֵר חֻלְקֵי הַחֲסִידוֹת.

משמעות הדבר היא, שמכיוון שהעולם כולו נברא בבסיס הראשוני –
אלפיים תהו בכדי לעלות לקומה השניה – אלפיים תורה, וכך גם שתי
קומות אלו נבנו במטרה להגיע אל הקומה העליונה בה יגלה כבוד
בוראנו על ידי ה"אלפיים משיח", אם כן מתעצמת התביעה:

הִיָּתָּכֵן שְׂיִיגַע וְיַעֲמַל שְׁכָלְנוּ בְּחֻקֵּי רֹת אֲשֶׁר לֹא נִתְחַיְבָנוּ
בָּם, בְּפִלְפוּלִים אֲשֶׁר לֹא יֵצֵא לָנוּ שׁוֹם פְּרִי מֵהֶם, וְדִינֵים
אֲשֶׁר אֵינָם שְׂיָכִים לָנוּ,

כפי כל סגנונות הלימוד שאנו רגילים בהם.

ומה שְׂחַיְבִים אָנוּ לְבוֹרְאָנוּ חוּבָה רַבָּה, נַעֲזְבֵהוּ לְהַרְגִל
וְנִיחָהוּ לְמִצּוֹת אֲנָשִׁים מְלַמְּדָה?



קונטרס זה יוצא לאור על ידי מכון "דעה את ה'" להוצאת ספרים ומאמרים על דרך "חכמת האמת", שעל ידי "ישיבת השער לה" ללימוד הנגלה והנסתר.



שיעורי הישיבה מתקיימים בבית הכנסת הגר"א רח' הפסגה 51 בית וגן למטה, ונשמעים בטל' הישיבה 02-5606201, ב"קול הלשון" בקו ישיר לשיעורי הרב 0732951392, ואף ניתנים לצפייה באתר קול הלשון.

בזמני השיעור, ניתן להשתתף בשיעורים אלו גם באופן חי בתוך השיעור, ב"זום", דרך קו הישיבה, ודרך הקו של קול הלשון.



שיעורי הישיבה:

ימים א' - ו' לאחר תפילת ותיקין - תקט"ו תפילות לרמח"ל

ימים א' - ה' בין השעות 21.30 - 22.30 - ספרא דצניעותא בעיון

יום חמישי בשעה 3.00 - פרשת השבוע

יום שישי בשעה 10.00 - שערי אורה

שבת קדש בשעה 16.00 - מסילת ישרים

מוצש"ק בשעה 22.00 - זוהר - היכלות בראשית



לפנייה בכל ענייני הישיבה, לתרומות ולהנצחות, להצטרפות לרשימת התפוצה, להשגת ספרי מורינו ראש הישיבה "יסוד הבריאה" שני חלקים, "יסוד המועדים", "צוציתא", "בינת הדעת", "אדיר במלוכה" שני חלקים ועוד חוברות שיצאו לאור, ניתן לפנות לטל' הישיבה 02-5606201, או למייל

yeshiva@hasaar.com

לשאלות בלימוד ישירות לראש הישיבה ניתן לפנות לטל' 0527126035 בין השעות 19.30-20.30

תרומות ניתן להעביר גם ב"נדרים פלוס", על שם "ישיבת השער להשם".